

Hot Topics in 2022

In een eerste hoofdstuk stelde de Ombudsman Pensioenen vast dat door een loonsverhoging in de zorgsector een gedeelte van het overlevingspensioen als ambtenaar van een betrokkene die tewerkgesteld is in de zorgsector werd teruggevorderd (procentuele terugvordering en verlies van haar supplement minimumpensioen) daar zij gedurende de coronacrisis haar beroepsactiviteit ongewijzigd verderzette. De loonsverhoging werd toegekend voor zij die instapten in het Instituut voor Functieclassificatie-systeem: deze kregen een structurele loonsverhoging, onder andere ingevolge corona, waarbij een deel van de loonsverhoging met terugwerkende kracht betaald werd in de vorm van een premie. De wet van 7 mei 2020 -die opgesteld was toen men nog niet wist dat lonen in de zorgsector effectief vervroegd ingevolge corona zouden verhoogd worden- voorzag dat men meer mocht gaan werken zonder dat dit een impact had op het pensioen (de wet stelt: een beroepsactiviteit aanvangen of uitbreiden ingevolge corona). Ook zij die een activiteit in de zorg begonnen mochten gedurende de coronapandemie onbeperkt bijverdienen. De Federale Pensioendienst (FPD) paste de wetgeving letterlijk toe. De Ombudsman Pensioenen vroeg aan de FPD of een a fortiori interpretatie van de wetgeving hier niet beter gepast is. Bij deze interpretatiemethode breidt men de wet uit tot een niet voorzien geval -de effectieve loonsverhoging ingevolge corona- omdat de redenen om dewelke die bepaling geschreven werd met nog meer kracht aanwezig is in dat geval. Ten tijde van de redactie van deze wetgeving was er voor de gepensioneerde die zijn job in de zorgsector tegen het zelfde arbeidsritme bleef uitvoeren geen probleem. In casu kan gesteld worden: wie het meerdere mag, mag het mindere ook. Dit natuurlijk beperkt in de tijd tot de einddatum van de toepassing van de wet van 7 mei 2020 ingevolge de coronacrisis op 1 juli 2022. De FPD bleef bij zijn standpunt, gesteund met een aantal valabele argumenten, de wet letterlijk toe te passen. De Ombudsman Pensioenen bevestigt dat dit een correcte toepassing van de wet is. De Ombudsman geeft daarom de wetgever het signaal dat de enige optie voor het zorgpersoneel jonger dan 65 jaar dat een pensioen ontving (in hoofdzaak betreft het overlevingspensioenen) tijdens de coronacrisis dus was minder (of meer) te gaan werken gelet op de loonsverhoging. Dit lijkt ons in tegenstrijd met het idee dat alle helpende handen in de zorg meer dan welkom waren tijdens de coronacrisis.

In een tweede hoofdstuk doet de Ombudsman Pensioenen een aantal oproepen aan de toekomstig gepensioneerden en aan de pensioendiensten. Deze zijn gebaseerd en worden tevens gestaafd door de klachten die de Ombudsdienst Pensioenen heeft ontvangen over de informatie die verstrekt wordt op mypension. Ten eerste roept de Ombudsman Pensioenen de pensioendiensten op om de vraag aan de toekomstig gepensioneerden om de ontbrekende periodes van kinderopvoeding van een kind van jonger dan 6 jaar te melden in meer gevallen te voorzien in mypension. Ten tweede roept hij de toekomstig gepensioneerden op een paar jaar voor het bereiken van de pensioenleeftijd van de vroegst mogelijke pensioendatum zeker de in mypension geregistreerde loopbaangegevens na te kijken. Er zijn immers uitzonderingsgevallen waar de pensioendiensten niet over alle nodige informatie beschikken en deze momenteel enkel kan aangeleverd worden door de gepensioneerden. Als voorbeeld halen we de veroordeling aan van de RVA tot uitbetaling van werkloosheidsuitkeringen voor een periode gelegen in het verleden bij een vonnis door een rechter: deze periode wordt niet automatisch overgemaakt aan mypension: de aanlevering dient te gebeuren door de gepensioneerde. In een derde oproep wordt gesteld dat de toekomstig gepensioneerde deze controle het best regelmatig zou doen vanaf het ogenblik dat hij een tewerkstelling aanvat. Wanneer de toekomstig gepensioneerde immers langer wacht bestaat het risico dat een werkgever zijn activiteit stopzet waardoor het verbeteren van de loopbaangegevens moeilijker wordt. Ten vierde worden de pensioendiensten opgeroepen wanneer de gepensioneerde na deze controle vaststelt dat er een vermeende fout is opgedoken om dit zo snel mogelijk te onderzoeken en desgevallend aan te passen. Ten vijfde worden de pensioendiensten opgeroepen om de correctheid van de loopbaangegevens een paar jaar voor het bereiken van de vroegst mogelijke pensioendatum proactief te controleren en indien nodig aan te passen en de anomalieën in de berekeningsmodules weg

te werken. Momenteel onderzoekt de Federale Pensioendienst de loopbaan van burgers die 19 maanden voor hun wettelijke pensioendatum nog niet met pensioen zijn. De zesde oproep is tevens gericht aan de pensioendiensten: hierin wordt opgeroepen om de vroegst mogelijke pensioendatum niet op mypension te publiceren wanneer er in de berekeningsmodule nog een fout zit zodat de toekomstig gepensioneerde in mypension geen eventuele verkeerde vroegst mogelijke pensioendatum te zien krijgt op basis waarvan hij ten onrechte bepaalde eindeloopbaankeuzes zou maken. De laatste oproep aan de pensioendiensten is om de problemen met het opladen van antwoorden op vragen die gesteld werden door gepensioneerden of toekomstig gepensioneerden in mypension volledig op te lossen zodat deze zeker consulteerbaar zijn. Een klacht toont immers aan dat er anders het risico bestaat dat dit bij de (toekomstig) gepensioneerde een negatieve financiële consequentie te weeg brengt. Tot slot looft de Ombudsman Pensioenen de website mypension daar deze tegemoet komt aan de steeds toenemende behoefte van de (toekomstig) gepensioneerden aan informatie over hun pensioen en hiermee een voorbeeld is van hoe een moderne overheid ten dienste staat van zijn burgers.

In een derde hoofdstuk wordt toegelicht dat de federale Ombudsman een klacht ontving van een belastingplichtige die de betaling van de regularisatiebijdrage voor de opname van zijn studieperiode in de pensioenberekening bij het invullen van zijn belastingaangifte vergeten had aan te geven waardoor deze fiscaal niet aftrekbaar was. De federale Ombudsman nam contact op met de Ombudsman Pensioenen daar de door de FPD afgeleverde fiscale attesten inzake betaling van de regularisatiebijdrage niet de vermelding bevatten dat deze dienen om de belastingaangifte in te vullen en dat de afkoopbedragen niet vooraf door de fiscus zijn opgenomen in de aangifte, maar door de burger zelf moeten worden ingevuld. De federale Ombudsman stelde voor deze vermeldingen toe te voegen. Hij schakelde derhalve zijn collega de Ombudsman Pensioenen in. Een co-instructie vond plaats.

De Ombudsman Pensioenen vroeg aan de FPD om de tekst van de fiscale attesten inzake regularisatie van de studieperiode voor het pensioen te vervolledigen door bijkomend aan te geven dat de belastingplichtige de regularisatiebijdrage zelf diende aan te geven op de belastingaangifte én een link toe te voegen naar zijn website waar bijkomende informatie voorhanden was betreffende de rubriek waarin dit dient te gebeuren. Na een lange bemiddeling besliste de FPD deze aanpassing te verrichten. De Ombudsman Pensioenen stelde tevens vast dat de werkwijze inzake het opstellen en verzenden van deze fiscale attesten verschilde naargelang de pensioensector waarin de regularisatie plaats vond (pensioenstelsel van de werknemers of pensioenstelsel van de ambtenaren) evenals naargelang de taalrol. Zo werden de Nederlandstalige attesten heel het jaar door verstuurd op het moment dat het dossier afgehandeld was, de Franstalige attesten één keer per jaar (eind april: de periode vlak voordat de fiscale aangifte dient te gebeuren zodat er minder kans is dat de gepensioneerde vergeet dit in te vullen op zijn belastingaangifte). De diensten regularisatie in de werknemersregeling voegde de vermelding dat de attesten dienstig zijn voor de belastingaangifte in 2022 toe, bij de afdeling ambtenaren was dit pas vanaf 2023. Zowel de tekst op het attest als de datum van verzending ervan werden na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen volledig geharmoniseerd vanaf 2023.

Hoofdstuk 4 bevat een aantal succesvolle bemiddelingen. In het eerste bemiddelingsvoorbeeld bekommt de Ombudsman Pensioenen dat ambtenaren van niveau C niet uitgesloten worden voor de toekenning van een diplomabonificatie wanneer voor hen het bezit van een diploma hoger onderwijs een vereiste was bij een bevordering.

In een tweede bemiddelingsvoorbeeld stelt de Ombudsman Pensioenen vast dat er voor een echtpaar die in dezelfde maand geboren zijn en die samen op de leeftijd van 65 jaar met pensioen gaan ten onrechte door de FPD geen ambtshalve onderzoek naar de rechten op een Inkomensgarantie voor Ouderen heeft plaats gevonden. Er wordt aan het echtpaar na bemiddeling door de Ombudsman een bedrag van 12.217,19 euro aan achterstallig Inkomensgarantie voor ouderen en tevens een bedrag van 3.196,67 euro aan intresten uitbetaald door de FPD. Tevens maken ze aanspraak op het sociaal tarief van gas en elektriciteit in deze tijd van hoge energieprijzen. Thans zou deze situatie zich niet meer mogen voordoen daar er voortaan door de FPD een automatische controle teneinde de IGO te onderzoeken bij het bereiken van de pensioenleeftijd (auto igo job genaamd) op basis van de uitbetaalde pensioenen in de maand volgend op de 65ste verjaardag plaats vindt.

In een derde bemiddelingsvoorbeeld betekent het RSVZ aan een gepensioneerde een pensioenbeslissing waarop vermeld wordt dat hij onbeperkt mag bijverdienen naast zijn pensioen daar hij een loopbaan van 45 jaren bewijst op de ingangsdatum van zijn pensioen. Er wordt echter op deze pensioenbeslissing niet vermeld dat voor het tellen van de loopbaanjaren men rekening houdt met

de voorlopige bijdragen daar op het moment van het treffen van de pensioenbeslissing de definitieve bijdragen nog niet gekend zijn (gelet op het feit dat de fiscus de beroepsinkomsten nog definitief diende vast te stellen). Betrokkene betaalt echter voor één jaar zijn definitieve bijdragen niet tijdig (en vraagt ook te laat een vrijstelling van bijdragen gelet op de tijdelijke financieel moeilijke situatie waarin hij verkeerde gezien de coronacrisis) zodat hij niet voldeed aan de loopvoorwaarde van 45 jaren om onbeperkt bij te verdienen naast zijn pensioen. Niettemin vermeldt het RSVZ ten onrechte op de nieuwe pensioenbeslissing waarbij dit jaar uit zijn loopbaan gehaald wordt dat de gepensioneerde voldoet aan de voorwaarde om onbeperkt bij te verdienen. Later vordert het RSVZ voor één jaar het pensioen van de gepensioneerde terug stellende dat de gepensioneerde te veel verdiend had gedurende dat jaar daar hij bij gebrek aan een loopbaan van 45 jaren niet onbeperkt mocht bijverdienen.

Door bemiddeling van de Ombudsman Pensioenen wordt gelet op de foutief verstrekte informatie op de pensioenbeslissing en het hierdoor bij de gepensioneerde gewekte vertrouwen dat hij onbeperkt mocht bijverdienen de terugvorderingsbeslissing geannuleerd.

In een vierde bemiddelingsvoorbeeld kloeg een gepensioneerde dat haar pensioen wegens lichamelijke ongeschiktheid door Ethias niet geïndexeerd werd. Vermits zij dit pensioen reeds genoot sinds 1 november 1991 diende bij het invoege treden van de wet van 26 juni 1992, gelet op een overgangsbepaling, het pensioen nog altijd berekend te worden op basis van de oude minimumwetgeving die op 31 december 1992 van kracht was; dit zolang de berekening van het pensioen op basis van de oude wetgeving voor betrokkene voordeliger was dan op basis van de wet van 26 juni 1992. Deze overgangsmaatregel voorziet echter ook dat als het pensioen verder wordt vastgesteld op basis van de oude minimumwetgeving en dit voordeliger is het bedrag ervan niet meer geïndexeerd wordt. De Ombudsman Pensioenen stelde echter vast dat Ethias de overgang van de toe te passen wetgeving niet correct opgevolgd had. Na melding door de Ombudsman Pensioenen paste Ethias de minimumwetgeving van 26 juni 1992 toe waardoor het pensioenbedrag vanaf 1 april 2022 verhoogde van 435,13 euro naar 446,69 euro per maand en wordt het pensioen voortaan wel geïndexeerd.

In het vijfde bemiddelingsvoorbeeld wordt, na bemiddeling door de Ombudsdienst Pensioenen, een grondig onderzoek gevoerd door de dienst loopbaanbeheer naar de ontbrekende perioden in de beroepsloopbaan (werkloosheidsdagen gelegen voor 1991) en worden de gegevens die op de bijdragebons staan bevestigd door dit bijkomend onderzoek.

In het zesde bemiddelingsvoorbeeld stelt de Federale Pensioendienst bij het onderzoek naar het recht op overlevingspensioen van een langstlevende echtgenoot vast dat destijds een rustpensioen als alleenstaande was toegekend aan de overleden man. Later bleek dat de langstlevende echtgenoot een beroepsactiviteit als zelfstandige uitgeoefend had waarvan de inkomsten de wettelijk toegelaten grens niet overschreden hebben vanaf de pensionering van de overledene zodat aan deze een gezinspensioen had kunnen toegekend worden. Wanneer de langstlevende echtgenoot aan de FPD vraagt alsnog met terugwerkende kracht het pensioen aan het gezinsbedrag toe te kennen en de achterstallen te betalen argumenteert de FPD dat dit niet mogelijk is. De FPD stelt immers dat enkel de gerechtigde op een pensioen de herziening van zijn pensioen kan vragen. Dit is gelet op het overlijden niet meer mogelijk. Doch de Ombudsman Pensioenen stelt vast dat het niet vragen om verduidelijking bij een twijfelachtig element kan beschouwd worden als een materiële vergissing zoals verwoord in artikel 21 bis van het KB van 21 december 1967. Er was in het dossier geen spoor terug te vinden dat er een verklaring betreffende de beroepsbezigheid was verzonden, een element dat vereist was om te kunnen bepalen of een gezinspensioen of een pensioen als alleenstaande diende toegekend te worden. Bij een materiële vergissing kan de FPD wel op eigen initiatief de vergissing rechtzetten. Na bemiddeling werd met terugwerkende kracht het gezinspensioen toegekend en werden de achterstallen alsnog uitbetaald.

In het zevende en achtste bemiddelingsvoorbeeld heeft de Ombudsman Pensioenen vastgesteld dat op de pensioenbeslissing van de FPD waarmee een overlevingspensioen als ambtenaar wordt toegekend er geen melding gemaakt wordt van de keuzemogelijkheid dit overlevingspensioen, weliswaar beperkt tot het basisbedrag van de IGO, gedurende één jaar samen met een vervangingsinkomen te ontvangen. Na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen werden de toekomstig gepensioneerden hierover geïnformeerd zodat ze geen pensioenrechten meer misliepen.

In hoofdstuk 5 beveelt de Ombudsman Pensioenen de wetgevende macht aan om na te gaan of de uitzonderingslijst van gevallen waarin vakantiegeld gedurende het eerste jaar van pensionering wordt uitbetaald in het werknemersstelsel niet dient uitgebreid te worden naar arbeiders die tijdens

het jaar voorafgaand aan hun pensioen een ontslagcompensatievergoeding hebben gekregen. Een gepensioneerde krijgt in het werknemersstelsel in mei zijn vakantiegeld uitbetaald, behalve in het jaar waarin hij met pensioen gaat. Zo wordt vermeden dat hij gedurende het eerste jaar van pensionering twee maal een vakantiegeld krijgt uitbetaald (met name door de werkgever berekend op basis van de beroepsactiviteit van het vorige jaar en door de pensioendienst). Enkel wanneer de werknemer in het jaar voorafgaand aan zijn pensioen een volledig jaar werkloosheids-, ziekte- of invaliditeitsuitkeringen genoten heeft krijgt hij wel een vakantiegeld uitbetaald door de pensioendienst. Wie gedurende een volledig jaar een ontslagcompensatievergoeding krijgt uitbetaald krijgt geen vakantiegeld. Deze persoon ontvangt tijdens het eerste jaar van pensioen geen vakantiegeld: noch van de RVA noch van de pensioendienst. De ontslagcompensatievergoeding die als doel heeft het compenseren van het verschil in opzegtermijnen tussen arbeiders en bedienden is nieuw in het leven geroepen vanaf 2014 en kon dus in 1994 bij de vaststelling van de regels inzake de toekenning van een vakantiegeld bij het werknemerspensioen niet opgenomen worden in de lijst van uitzonderingsgevallen waarin wel vakantiegeld wordt uitbetaald door de pensioendienst in het werknemersstelsel.

In hoofdstuk 6 herhaalt de Ombudsman Pensioenen zijn oproep aan de pensioendiensten (FPD, Ethias, RSZ) om de gegevensuitwisseling betreffende de ZIV-inhouding, solidariteitsbijdrage en bedrijfsvoorheffing te verbeteren wanneer een gepensioneerde een wettelijk pensioen uitbetaald krijgt van meerdere pensioendiensten. Dit door ervoor te zorgen dat de pensioendiensten in real time elkaars pensioenbestanden kunnen raadplegen. Enkel zo kunnen de ZIV-inhoudingen, de solidariteitsbijdrage en de bedrijfsvoorheffing in alle gevallen tijdig en correct ingehouden worden. Reden van herhaling van zijn oproep is dat in 2022 er zes indexaties plaats vonden waardoor deze problematiek van het niet tijdig en correct inhouden van deze bijdragen nog acuter werd.

Meer specifiek ontving de Ombudsman Pensioenen een aantal klachten over tijdelijk te veel ingehouden ZIV-bijdrage op het pensioen uitbetaald door de FPD in combinatie met een pensioen dat betaald wordt door Ethias vóór vervallen termijn tijdens de maand dat het werknemerspensioen geïndexeerd werd wanneer het totale pensioenbedrag maar iets hoger lag dan de ZIV-drempel. De Ombudsman Pensioenen stelde vast dat de FPD de pensioenen van Ethias die betaald moeten worden in de eerste maand helft voor de vaststelling van de ZIV-bijdrage ten onrechte fictief indexeerde -deze pensioenen worden immers pas geïndexeerd de 2de maand volgend op de overschrijding van de spilindex- waardoor in een aantal gevallen (wanneer er een beperkte ZIV-inhouding diende plaats te vinden) er te veel ZIV-bijdrage werd ingehouden die pas op het einde van het jaar zou terugbetaald worden. In deze dossiers vond voor de tweede keer een foutieve ZIV-inhouding plaats wanneer de FPD via een elektronische flux met een maand vertraging het bedrag van het pensioen uitbetaald door Ethias ontving. De FPD ontving op dat moment immers het nog niet aan de nieuwe index aangepaste pensioenbedrag van Ethias van de vorige maand, terwijl er bij de berekening van de ZIV-bijdrage voor de desbetreffende maand rekening moet gehouden worden met het geïndexeerde pensioenbedrag van Ethias. Na bemiddeling van de Ombudsdienst Pensioenen werd in alle klachtendossiers een vervroegde terugbetaling van de te veel ingehouden ZIV-bijdrage bekomen en heeft de FPD zijn programmatie aangepast waardoor er sneller een al meer correcte ZIV-inhouding plaats vindt. Vorig jaar heeft de Ombudsman Pensioenen aanbevolen aan de wetgever om de wetgeving aan te passen zodat ook de pensioenen die Ethias vóór vervallen termijn betaald geïndexeerd zouden worden vanaf de maand volgend op de overschrijding van de spilindex. Immers de keuze door de werkgever van de pensioeninstelling aan wie hij de uitbetaling van het pensioen heeft toevertrouwd is volgens de Ombudsman Pensioenen geen objectief criterium voor een verschil in behandeling. Indien deze aanbeveling ingewilligd wordt, kan deze problematiek zich niet meer voordoen.

In hoofdstuk 7 beveelt de Ombudsman Pensioenen de wetgever aan om de wetgeving betreffende de betalingsvoorwaarden van de bijzondere bijslag zelfstandige aan te passen zodat de letter van de wet ook overeenstemt met de geest van de wetgeving en de wet in overeenstemming is met de administratieve praktijken van de pensioendiensten. De bijzondere bijslag zelfstandige die in het leven geroepen is in 1984 is bedoeld is om het verschil tussen de pensioenen als zelfstandige die destijds nog berekend werden op basis van forfaitaire bedragen per loopbaanjaar en het bedrag van het gewaarborgd inkomen voor bejaarden (de voorloper van de Inkomensgarantie voor Ouderen) kleiner te maken. Naarmate dit doel meer bereikt werd nam het voordeel af. De betalingsvoorwaarden van de bijzondere bijslag zijn later gekoppeld aan de evolutie van het bedrag en de toekenningsmodaliteiten van het minimumpensioen. Vanaf juli 1994 was het de intentie van de wetgever (de geest van de wetgeving) om de bijzondere bijslag enkel nog uit te betalen aan de zelfstandige gepensioneerden die geen recht hebben op het minimumpensioen. Kortom aan de zelfstandige pensioenen die

berekend werden op basis van het forfaitaire bedrag of op basis van de bedrijfsinkomsten. In 2014 werd de buitenlandse loopbaan ook in aanmerking genomen om na te gaan of de loopbaan van een gepensioneerde zelfstandige 2/3de van een volledige loopbaan bereikt zodat hij aanspraak kan maken op een minimumpensioen als zelfstandige. De gevolgen van deze aanpassing aan de wetgeving voor de bijzondere bijslag werden destijds door de wetgever uit het oog verloren. Niettemin houden de pensioendiensten -weliswaar tegen de letter van de wet in- in hun administratieve praktijk al wel rekening met deze gevolgen.

In hoofdstuk 8 merkt de Ombudsman Pensioenen op dat de toekomstig gepensioneerde best goed geïnformeerd wordt dat de uitbetaling van het wettelijk pensioen op een vervroegde ingangsdatum tot gevolg kan hebben dat een gepensioneerde geen gebruik kan maken van het fiscaal gunstig regime bij de uitbetaling van zijn kapitaal van het aanvullend pensioen. Het aanvullend pensioen kan immers slechts uitbetaald worden naar aanleiding van het opnemen van het wettelijk, al dan niet vervroegd, pensioen. Op dat moment moet dit aanvullend pensioen ook uitbetaald worden.

Financieel bekeken weegt de hogere fiscale druk bij de uitbetaling van het aanvullend pensioen in geval het wettelijk pensioen vervroegd wordt toegekend en uitbetaald niet (altijd) op tegen het voordeel dat de gepensioneerde doet als gevolg van een vervroegde ingangsdatum van het wettelijk pensioen. Zolang het werknemers- of zelfstandigenpensioen nog niet is uitbetaald is het administratief nog mogelijk te verzaken. De Ombudsman Pensioenen apprecieert dat de pensioendiensten deze juridische ruimte die ze hebben benutten om alsnog een fout van een burger te corrigeren wanneer deze dat vraagt. Doch wanneer het wettelijk pensioen toegekend en voor de eerste keer uitbetaald is, dan is er volgens de wettelijke bepalingen geen mogelijkheid meer om te verzaken aan het wettelijk pensioen en dit alsnog later op te nemen. Kortom eens het pensioen is uitbetaald laat de wetgeving geen recht op vergissing en correctie toe voor de (toekomstig) gepensioneerde die ter goede trouw is. Een burger is niet altijd van iedere rechtsregel op de hoogte. Een fout die niet moedwillig gemaakt is, is vaak het gevolg van een beperkte juridische of bureaucratische vaardigheid van de burger. Ook handelt een burger niet altijd rationeel: zelfs wie een regel kent, kan het nog overkomen dat hij vergeet deze tijdig in te roepen. Een fout is snel gemaakt. De vraag rijst dan ook of uitgaande van een realistisch burgerperspectief het niet gewenst is dat burgers (evidente) fouten kunnen corrigeren. Temeer daar waar door een geautomatiseerd verwerkingsproces de FPD snel de uitbetaling van een pensioen kan verzekeren (wat enorm efficiënt is wanneer de toekenningsbeslissing vlak voor de ingangsdatum van het pensioen wordt getroffen).

De Ombudsman Pensioenen, die een helicopterview heeft over het pensioenlandschap, merkte bij de FPD een good practice op om te vermijden dat een burger geen gebruik meer kan maken van het fiscaal gunstregime door te vroeg zijn wettelijk pensioen op te nemen, met name een verwittiging te vermelden op de pensioenbeslissing aangaande de financiële impact van het vervroegd opnemen van het wettelijk pensioen. De Ombudsman Pensioenen vroeg aan het RSVZ deze goodpractice ook toe te passen.

Wat betreft het recht op vergissing ontvangt de Ombudsman Pensioenen ieder jaar meerdere klachten van gepensioneerden wiens vervroegd pensioen pas later kan ingaan dan ze gepland hebben daar de gepensioneerde zijn pensioenaanvraag te laat had ingediend. Een werknemers en zelfstandigenpensioen kan immers ten vroegste ingaan de maand volgend op deze waarin de pensioenaanvraag is ingediend. Een ambtenarenpensioen kan daarentegen in een beperkt aantal gevallen wel met één jaar terugwerkende kracht toegekend worden. De pensioenaanvraag werd vaak niet ingediend daar de gepensioneerde niet op de hoogte was dat deze formaliteit voorafgaandelijk aan de pensionering dient te gebeuren of meende de aanvraag te hebben ingediend door het vervullen van andere formaliteiten (zoals een bankrekeningnummer aan de pensioendienst meedelen waarna hierover een bevestiging komt dat deze geregistreerd is, zich vergist te hebben en slechts een raming van het pensioen in plaats van het effectieve pensioen te hebben aangevraagd, het vermoeden dat het de taak is van de werkgever een pensioen aan te vragen wanneer de toekomstig gepensioneerde aan deze laatste meldt vervroegd met pensioen te willen gaan).

In hoofdstuk 9 wordt vastgesteld dat in 2022 het aantal klachten over de telefonische bereikbaarheid toenam. De FPD is zich hiervan bewust doch meldt aan de Ombudsdienst Pensioenen geconfronteerd te zijn met budgettaire middelen die hun limieten kennen. Tevens is er een krapte op de arbeidsmarkt wat het aanwerven van nieuwe medewerkers bemoeilijkt. Niettemin worden een aantal good practices toegepast (papieren fiscale fiche die 7 op 7 dagen en 24 op 24 uur kan opgevraagd worden zonder

dat men moet wachten om een medewerker aan de lijn te krijgen) om wat soelaas te bieden. De Ombudsdienst Pensioenen roept tot slot de FPD op een goed telefonisch onthaal waarbij de wachttijden voor de burger redelijk blijven als topprioriteit te blijven zien en roept bijgevolg de politiek op hiervoor de nodige budgettaire middelen ter beschikking te stellen van de FPD.

In hoofdstuk 10 wordt aangetoond dat klachten over de werking en de kwaliteit van de dienstverlening van de pensioendiensten een ideaal instrument zijn om verbeterpunten binnen een pensioendienst op te sporen en aan te passen. Zo werkt de Federale Pensioendienst momenteel aan de verbetering van de procedure voor het verzenden van een ontvangstmelding van een levensbewijs. Deze zal bij het finaliseren van dit project niet meer onmiddellijk – wanneer de FPD de mail nog niet aan het desbetreffende pensioendossier heeft kunnen koppelen- maar pas verstuurd worden wanneer het levensbewijs geïdentificeerd is en aan het dossier gelinkt is. Zo wordt vermeden dat betrokkene een ontvangstmelding van zijn levensbewijs krijgt doch later de melding ontvangt dat de betaling van zijn pensioen zal stopgezet worden daar in zijn dossier geen levensbewijs geregistreerd werd.

Hoofdstuk 11 is gewijd aan de problematiek met betrekking tot de toepassing van de drempelbedragen voor overdracht of beslag. De eerste besproken klacht gaat erover dat de drempelbedragen enkel aangepast worden vanaf de maand januari van elk jaar. In deze tijden van opeenvolgende indexaties (6 in het jaar 2022) maakt mede dit het voor een aantal gepensioneerden moeilijk om maandelijks financieel rond te komen. Aan deze klacht werd tegemoet gekomen door de wet van 30 oktober 2022 houdende tijdelijke ondersteuningsmaatregelen waarbij vanaf de publicatie van de wet in het Belgisch Staatsblad, zijnde 3 november 2022, deze tijdelijk verhoogd werden: aanvankelijk tot en met 31 december 2022. Tevens werd aan de Koning de mogelijkheid gegeven na overleg in de Ministerraad deze termijn aan te passen en te verlengen in periodes van maximaal drie maanden als ook bedragen van de inbeslagnamedrempels tijdelijk te verhogen. Deze verlenging gebeurde bij het koninklijk besluit van 21 december 2022 tot verlenging van de artikelen 66 tot en met 74 van de wet van 30 oktober 2022 houdende tijdelijke steunmaatregelen ingevolge de energiecrisis goedgekeurd, waardoor deze verhoging van de drempels tot 31 maart 2023 wordt verlengd.

Tevens ontvingen wij in 2022 opnieuw een aantal klachten over de niet tijdige toepassing door de FPD van de bij het Koninklijk Besluit aangepaste niet voor beslag of overdracht vatbare drempelbedragen die in voege treden vanaf 1 januari. In januari 2022 heeft de FPD, net zoals in de voorgaande jaren in de maand januari, de nieuwe aangepaste drempelbedragen niet toegepast. Hiervoor dienen de nieuwe drempelbedragen binnen de eerste vijftien dagen van de maand december bekendgemaakt te worden in het Belgisch Staatsblad. Ook in 2021 werden de niet voor beslag vatbare drempelbedragen immers niet tijdig gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Voor de klachten die de Ombudsdienst Pensioenen hierover ontvangen heeft, is de FPD ingegaan op de bemiddelingsvraag van de Ombudsman Pensioenen om in de betrokken dossiers een terugbetaling te doen van het in januari 2022 te veel ingehouden bedrag overdracht of beslag. De drempelbedragen hebben als doel het mogelijk te maken dat de betrokken gepensioneerden nog over een waardig inkomen kunnen beschikken om in hun levensonderhoud te voorzien. Een tijdige aanpassing is belangrijk in het ruimere kader van de armoedebestrijding. Zeker gelet op de huidige energiecrisis. Daarom riep de Ombudsman Pensioenen de FPD op de nieuwe niet voor beslag of overdracht vatbare drempelbedragen ook in de maand januari 2023 correct toe te passen. De FPD beloofde met de FOD Justitie contact op te nemen teneinde te bekomen dat de FPD de informatie die hij nodig heeft om de nieuwe drempelbedragen zeker in januari te kunnen toepassen tijdig zou ontvangen. In tegenstelling tot de vorige jaren en daarmee gevolg gevend aan de oproep van de Ombudsman Pensioenen meldt de FPD dat de aangepaste beslagdrempels correct zullen toegepast worden in januari 2023. Dit ondanks het feit dat het KB dat de nieuwe jaarlijkse niet voor beslag vatbare pensioenbedragen vaststelt ook nu weer te laat werd gepubliceerd.

Hoofdstuk 12 is gewijd aan de ontdekking van een onvolmaaktheid in het computerprogramma van de werknemerspensioenen die vervroegd ingaan. Dit jaar stelde de Ombudsman Pensioenen vast dat de FPD niet in staat was, na een melding van de gepensioneerde dat volgens hem de getroffen beslissing niet correct was, deze fout in de programmatie die gelinkt was aan het uitzonderingskarakter van de situatie te detecteren. De Ombudsman Pensioenen heeft vastgesteld dat de wijze waarop het computerprogramma van de FPD het aantal dagen vaststelt die in aanmerking komen bij het bepalen van de loopbaanvoorwaarde om vervroegd met pensioen te kunnen gaan als werknemer voor wat betreft het jaar waarin het pensioen ingaat niet in overeenstemming is met de wetgeving. De FPD hanteert hiervoor in zijn geautomatiseerde pensioenbeslissing de wettelijke bepalingen die voorzien zijn voor het berekenen van de lonen van het werknemerspensioen. De bepalingen voor de berekening

van de lonen voorzien in een uitzonderingsbepaling voor het ingangsjaar van het werknemerspensioen: er dient dan geen rekening gehouden te worden met de reële lonen van dat jaar, doch er dient als referentiebasis voor de berekening van de lonen in het ingangsjaar rekening gehouden te worden met de lonen van het tweede jaar voorafgaand aan de ingangsdatum van het pensioen, of bij een tewerkstelling van minder dan 104 voltijdse dagequivalenten in het tweede jaar voorafgaand aan de ingangsdatum met de lonen van het jaar voorafgaand aan het pensioen. Vermits deze wettelijke uitzonderingsbepaling enkel betrekking heeft op de berekening van het loon van het pensioen dient voor wat betreft het ingangsjaar voor de loopbaanvoorwaarde rekening te worden gehouden met de normale werkwijze, met name met de arbeidsdagen van dat jaar zelf. Na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen werd de geautomatiseerde pensioenbeslissing door de dossierbeheerder aangepast en werd rekening gehouden met de reël gepresteerde arbeidsdagen gedurende het ingangsjaar zelf. De Ombudsman Pensioenen merkt in dit kader wel op dat maar in uitzonderlijke gevallen dit een foutieve pensioenbeslissing teweeg brengt (betrokkene moet zich bevinden in de situatie waarin hij net wel of net niet aan de loopbaanvoorwaarde voldoet en moet tijdens het ingangsjaar van het pensioen meer zijn gaan werken dan in het tweede jaar voorafgaand aan de ingangsdatum van het pensioen).

In hoofdstuk 13 wordt stilgestaan bij de wijze waarop door de FPD rekening gehouden wordt met de vermindering van roerende goederen (zoals gespaard kapitaal) bij de Inkomensgarantie voor Ouderen. De Federale Pensioendienst beschouwt bij een aanvraag om herziening van de IGO (lees aanvraag tot verhoging van het bedrag IGO) ingevolge de vermindering van de roerende goederen die aangewend werden teneinde over een leefbaar inkomen te beschikken de vermindering van deze roerende goederen als een afstand waarmee gedurende een periode van 10 jaar (fictief) rekening moet gehouden worden. Hiermee past de FPD de wetgeving verwoord in artikel 32 en 33 van het Koninklijk Besluit van 23 mei 2001 correct toe. De FPD laat niet toe het tegenbewijs te leveren niet meer over deze bestaansmiddelen te beschikken. De wetgever opteerde overduidelijk om rekening te houden met de afstand van roerende goederen om het oneigenlijk gebruik van dit residuair stelsel te voorkomen: het is immers niet de bedoeling dat mensen die zich vrijwillig in een toestand van pseudo behoefte plaatsen ondersteund worden door het IGO-stelsel.

Niettemin lijkt het de Ombudsman Pensioenen niet in overeenstemming met de geest van de wetgeving om een opgespaard kapitaal dat opgeleefd werd teneinde een klein pensioen aan te vullen om alzo over een leefbaar maandinkomen te beschikken toch nog gedurende een periode van 10 jaar fictief in rekening ten nemen. De Ombudsman Pensioenen roept de wetgever dan ook op om de bestaande wetgeving aan te passen om ervoor te zorgen dat in dergelijke gevallen rekening kan worden gehouden met een “normaal” opgebruiken van de gespaarde kapitalen.

Hoofdstuk 14 is gewijd aan de weerklank van de aanbevelingen en de suggesties van de Ombudsdienst Pensioenen. Zo stelde het Grondwettelijk Hof dat in zoverre de maatregel van inkorting van de loopbaanjaren ingevolge het principe van de eenheid van loopbaan tot gevolg heeft dat bij een gemengde loopbaan werknemer en zelfstandige zonder enig individueel, concreet onderzoek naar de effectief minst gunstige jaren, de loopbaanjaren in het stelsel van de zelfstandigen (overeenkomstig artikel 10 bis van het KB nr. 50 van 24 oktober 1967 in de versie van die van toepassing was op 1 januari 2007) ingekort worden, deze maatregel noch pertinent, noch redelijk verantwoord is in het licht van de voormelde doelstellingen. Het betreft derhalve een schending van het gelijkheidsbeginsel met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. Deze discriminatie werd reeds aangekaart door de Ombudsdienst Pensioenen in het Jaarverslag 2010 p. 66-74. De Ombudsman stelt vast het wegwerken van deze discriminatie -weliswaar in een beperkter aantal gevallen gelet op de verschillende wetswijzingen- nog steeds actueel blijft.

Verder pasten de pensioendiensten verschillende werkwijzen aan ingevolge suggesties gedaan door de Ombudsdienst Pensioenen. 11 voorbeelden zijn terug te vinden in het Jaarverslag.

De problematiek van de ZIV-bijdragen en de kleine aanvullende pensioenen en de vraag naar actualisering van de omzettingscoëfficiënten van kapitaal naar fictieve rent aangekaart in het Jaarverslag 2019 p.145 e.v. evenals de aanbeveling 2020/4 van de Ombudsdienst Pensioenen betreffende de correcte inning van de ZIV-bijdragen vonden weerklank in het advies nr. 2.282 van de Nationale Arbeidsraad van 29 maart 2022. Verder werden er over meer dan 10 verschillende items uit de Jaarverslagen van de Ombudsdienst Pensioenen in 2022 aan de Minister van Pensioenen parlementaire vragen gesteld in de Commissie Sociale Zaken van het Parlement. In dit kader stelde de Minister van Pensioenen daarenboven en wij citeren letterlijk: “Het jaarverslag is een belangrijke bron van

informatie. De ombudsmannen zetten elk jaar opnieuw pertinente klachten uiteen en formuleren belangrijke aanbevelingen. Ze geven me een instrument om te zien waar het voor de burgers moeilijk loopt.”

Tevens nodigde de Commissie Sociale Zaken, Volksgezondheid, Onderwijs en sport van het Beneluxparlement op 22 april 2022 voor de eerste keer de Ombudsmannen Pensioenen uit om toelichting te geven bij pensioenklachten met een grensoverschrijdend karakter. In navolging op deze ontmoeting heeft de Commissie Sociale Zaken, Volksgezondheid, Onderwijs en Sport van het Beneluxparlement op 18 juni 2022 een aanbeveling met betrekking tot grensoverschrijdende pensioenen uitgevaardigd gebaseerd op klachten die de Ombudsdienst Pensioenen ontvangen had en toegelicht had in de Commissie Sociale Zaken van het Beneluxparlement.

Ook in de aanbevelingen die door de professoren Guido Van Limberghen (VUB), Daniel Dumont (ULB), Freek Louckx (UA), Sarah Marchal (UA) en Bea Cantillon (UA) naar aanleiding van de aanbeveling nr. 2019/C 387/01 van 8 november 2019 van de Raad van de Europese Unie met betrekking tot de toegang tot sociale bescherming voor werknemers en zelfstandigen opgesteld zijn, zijn er twee verwijzingen naar oproepen van de Ombudsdienst Pensioenen terug te vinden.

Het hoofdstuk 15 is gewijd aan de statistische gegevens.

In hoofdstuk 16 wordt toegelicht hoe de Ombudsdienst Pensioenen omgaat met klachten over het pensioenbeleid, vragen om informatie, klachten over buitenlandse pensioeninstellingen, onontvankelijke klachten en klachten waarvoor de Ombudsdienst Pensioenen niet bevoegd is.

In hoofdstuk 17 staan we stil bij de werking en de middelen van de Ombudsdienst Pensioenen. Aan bod komen het personeelsbestand, de financiële middelen, de informatica, de huisvesting, het lidmaatschap van ombudsmanorganisaties, de samenwerking met de universitaire wereld, de publicatie van ombudsjurisprudentie, de permanente vorming, de modernisering van de database en de bekendmaking van het jaarverslag en de samenwerking met collega's ombudsmannen. Wat betreft het personeelsbestand benadrukken wij dat gedurende het grootste deel van het werkingsjaar 2022 het werk verricht werd door het College van Ombudsmannen en slechts 4 medewerkers. Daarenboven zijn de laatste jaren de klachten complexer, technischer en meer juridisch geworden zijn. Anderzijds werd geen enkele valabele kandidaat gevonden voor de vacature van Franstalige pensioenexpert, dewelke tot 4 keer toe werd uitgeschreven. Bijgevolg herhalen we hier ook onze aanbeveling 2020/5 (Jaarverslag 2020 p. 181- 182) aan de wetgever en de uitvoerende macht om de wetgeving betreffende de inrichting en werking van de Ombudsdienst Pensioenen, die achterhaald is, aan te passen. Hierbij onderlijnen wij het aspect de verloning van wie werkzaam is op de Ombudsdienst Pensioenen aan te passen (zodat dit terug in evenwicht is met de toegenomen complexiteit, techniciteit en het toegenomen juridisch karakter) teneinde de attractiviteit van de job op dit punt te verhogen. Tevens onderlijnen wij het aspect om ruimere rekruteringsmogelijkheden te voorzien voor de functie van medewerker bij de Ombudsdienst Pensioenen, met name niet meer beperkt tot gedetacheerde vastbenoemde federale ambtenaren (doch ook de aanwerving van contractuele werknemers mogelijk te maken).

In het voorlaatste hoofdstuk vindt u de aanbevelingen kort samengevat.

In het laatste hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van een aantal nuttige adressen.